

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1938 kl. 12 m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion, angående åtgärder till förebyggande av alltför tidigt tobaksbruk bland den uppväxande ungdomen.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 325, har hr Dahlbäck hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av ovan utvecklade synpunkter låta verkställa utredning rörande de åtgärder, vilka lämpligen böra vidtagas i ändamål att förebygga alltför tidigt tobaksbruk bland den uppväxande ungdomen, så ock att Kungl. Maj:t måtte med ledning av utredningen framlägga förslag i ämnet för riksdagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1899 års riksdag yrkades i tvenne motioner inom andra kammaren åtgärder till förhindrande av tobaksmissbruk. Den ena avsåg allmänt förbud mot tobaksrökning för lärjungar vid folkskolan, allmänna läroverk etc. och den andra förbud att till personer under viss ålder sälja eller utlämna tobak. *Historik.* Vederbörande tillfälliga utskott hemställde om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan i övervägande och eventuellt framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda. Andra kammaren avlog såväl motionerna som utskottets hemställan.

Vid 1904 års riksdag förelåg dels en motion om förbud mot att försälja eller tillhandahålla tobaksvaror till minderåriga, och dels en som närmast avsåg fullständigt förbud mot tillverkning och införsel av cigarretter. Båda motionerna avstyrktes av lagutskottet och avsgos av båda kamrarna. Omröstning förekom, varvid minoriteten röstade för en reservation, i vilken hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag till lagbestämmelser, varigenom tillfälle bereddes kommun, där behov gjorde sig gällande, att meddela förbud mot försäljning eller utlämnande av tobak till minderåriga.

Frågan återkom vid 1906 års riksdag, då i massmotion yrkades på skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning om vilka åtgärder, som borde vidtagas mot ungdomens tobaksbruk och om förslag till sådan lagstiftning, vartill utredningen kunde ge anledning. Lagutskottet, dit motionen hänvisats, till-

styrkte skrivelse med anhållan om utredning och denna hemställan bifölls av riksdagen.

Motion i samma syfte väcktes i andra kammaren vid 1911 års riksdag. Det tillfälliga utskott, till vilket denna motion hänvisades, avstyrkte med hänvisning till att Kungl. Maj:t med anledning av 1906 års skrivelse låtit inhämta vissa yttranden och ärendet fortfarande vore beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Redan året därpå, 1912, fördes frågan ånyo fram i en motion i andra kammaren, däri det yrkades, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära undersökning av tobaksbrukets skadliga följder för folkhälsan samt vidtagande av de åtgärder, som från det allmännas sida kunna ifrågasättas särskilt genom upplysningsverksamhet. Kammarens andra tillfälliga utskott tillstyrkte skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning om vad från det allmännas sida, särskilt genom upplysningsverksamhet, kunde åtgöras för att stödja strävandet att bl. a. motarbeta missbruk av tobak ävensom att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som därav kunde föranledas.

År 1917 yrkades i motion i andra kammaren, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lag, som på det mest effektiva sätt förhindrade tobaksbruket och särskilt cigarrettrökningen hos den uppväxande ungdomen. Lagutskottet avstyrkte motionen under hänvisning till att föregående skrivelser varit remitterade till åtskilliga myndigheter och att inkomna yttranden voro föremål för bearbetning samt att ärendena under den närmaste framtiden skulle komma under vidare behandling. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

På hösten samma år tillsattes sakkunniga för bl. a. utredning angående åtgärder för motarbetande av missbruk av tobak. Betänkande avlämnades den 19 oktober 1918.

I en motion i första kammaren 1920 hemställdes, att riksdagen ville hos regering och ämbetsverk med förvåning efterlysa skrivelserna av 1906 och 1912 samt anhålla, att omsider vidtoges de i skrivelserna "snarast möjligt" begärda åtgärderna. Vederbörande tillfälliga utskott avstyrkte motionen med hänvisning till det ovan nämnda betänkandet. Kammaren avslag motionen.

År 1922 framfördes i första kammaren interpellation med förfrågan vart skrivelserna av åren 1906 och 1912 tagit vägen och "om det kunde motses, att de i sina väsentliga, borttappade delar någonsin komma att bli föremål för en intresserad och grundlagsenlig behandling i konseljen". Dåvarande statsminister Branting redogjorde i sitt svar för vad som åtgjorts, bl. a. i fråga om undersökningen beträffande bl. a. missbruk av tobak. Vidare upplystes att ifrågasatt lagstiftning låge under finansdepartementets beredning och vid flera tillfällen varit föremål för överväganden men att förslag icke framlagts beroende på tveksamhet om effektiviteten och lämpligheten av en dylik lagstiftning.

År 1929 yrkades i motion i första kammaren bl. a., att riksdagen måtte förnya sina skrivelser av åren 1906 och 1912. Vederbörande tillfälliga utskott tillstyrkte i så måtto, att i skrivelse skulle anhållas, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för en vidgad upplysnings- och undervisningsverksamhet i syfte att förhindra bl. a. tobaksmissbruk. Kammaren biföll utskottets hemställan. Även det andra kammarens tillfälliga utskott, till vilket ärendet hänvisades, hemställde om bifall och denna hemställan bifölls av kammaren. Ärendet remitterades sedermera till medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen. Inkomna yttranden remitterades, varefter ärendet avgjordes i september 1935, varvid det ej föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Dessförinnan hade vid 1934 års riksdag väckts motion i andra kammaren om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till hämmande av minderårigas tobaksmissbruk genom försäljningsförbud för minderåriga under 15 år samt allmänt förbud för minderåriga under 15 år att begagna tobak, åtminstone på allmän plats, samt åläggande för polismyndighet att beivra överträdelse, ävensom att vederbörande lokala skolmyndigheter skulle förstärkas att meddela föreskrifter till stävande av lärjungars tobaksmissbruk. Vederbörande tillfälliga utskott avstyrkte motionen och kammaren biföll utskottets hemställan.

Utskottet behjärtar för sin del det i motionen framförda önskemålet. Bruket *Utskottet.* av tobak är utan tvivel till skada särskilt under uppväxtåren. Rationellt bedriven upplysningsverksamhet för att påvisa tobakens skadlighet är därför synnerligen önskvärd. Sådan upplysning bör emellertid redan nu enligt gällande bestämmelser ges framför allt i skolorna av olika slag. För den händelse det skulle finnas, att upplysning ej ges på det mest effektiva sättet, torde en omläggning kunna ske utan att särskild utredning därför behöver igångsättas.

Huruvida en bestämmelse att cigarretter ej skulle få försäljas styckevis utan endast i hel förpackning kan leda till minskning av de minderårigas tobaksbruk betvivlar utskottet. Tvärtom synes risk då kunna föreligga att bruket i stället stimuleras. Någon klarhet på den punkten torde i varje fall ej kunna vinnas genom utredning. Att genom lagstiftning förbjuda försäljning av tobaksvaror till minderåriga synes utskottet icke tillrådligt, bl. a. emedan en sådan bestämmelse med lätthet kan kringgås. Bättre synes då vara att lita till lojalitet från de affärsinnehavares sida, vilka saluhålla tobaksvaror. Specialtobakshandlarna ha sinsemellan redan en dylik överenskommelse, och efter intresserade kretsars hänvändelse till t. ex. Sveriges köpmannaförbund och Kooperativa förbundet torde det vara möjligt att få en sådan överenskommelse till stånd för praktiskt taget samtliga de affärer, som saluhålla tobaksvaror.

Med hänsyn härtill samt till det faktum, att frågan upprepade gånger under

de senare åren varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet samt så sent som 1935 ej föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, får utskottet därför hemställa,

att motion II:325 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 mars 1938.

På utskottets vägnar:

KARL MÄLER.

Närvarande: herrar Mäler, Eriksson i Frägsta, Larsson i Julita, Johansson i Mysinge, Johansson i Öckerö, Annér, Johansson i Onsjö, Landgren, Falk och Backström.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
